

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

8. APRILA

ŠTEV. 15

Potrebno delo

Obeta se nam zopet dobra sadna letina. Sicer je v nevarnosti še celih 5 tednov. Vendar pa upamo, da nam bo Bog prizanesel s hudo slano in drugimi ujmani. Ko bo drevje ocvelo je čas, da zavarujemo zarodek pred dvema najhujšima sovražnikoma, katerih eden povzroči črvičnost, drugi pa hrastavost sadja. Prvi je zavijač, drugi pa skrup ali fuzikladij. Sto in stotisoče lahko rešimo, (v mislih imamo zlasti jabolka kot naše najvažnejše tržno blago), ako se z vso odločnostjo postavimo v bran tema dvema sovražnikoma. To je mogoče pa le sedaj, ko bo sadje ocvelo, oziroma par tednov pozneje. Kdor zamudi to dobo, je za tisto leto zamudil vse, kar bi mu moglo ohraniti sad zdrav in brezmadežne zunanjosti.

Menda ga ni več sadjarja, ki ne bi bil že slišal, da se ta obramba zanesljivo doseže edino le s pravočasnim in pravilnim škropljenjem s kakim preizkušenim sredstvom (škropilom). Mnogo jih je pa še, ki nič kaj ne verujejo v to obrambo in še vedno oklevajo v svojo veliko škodo. Koliko jih je pa, ki so sicer kolikortoliko prepričani, da bi bilo dobro, ko bi sadno drevje škropili, pa se kar ne morejo lotiti tega dela. Seveda so vmes tudi sicer zavedni sadjarji, ki pa od leta do leta pozabijo, s kakim škropilom bi škropili, kako se pripravi, kdaj in kako je škropiti. Vsem tem in onim sledeče vrstice v ravnanje

1. Prvo in najvažnejše vprašanje je: **S čem bom škropil?** — Za škropljenje sadnega drevja v dobi, ko začne brsteti in zeleneti, imamo zlasti dve škropili in sicer **bakrenoapneno** ali **bordoško** in **žveplenoapneno** ali **kalifornijsko** brozgo. Najčešče se uporablja bakrenoapnena brozga v $\frac{1}{4}$ —1% raztopini. 100 litrov 1% bakrenoapnene brozge se napravi takole: v leseni posodi, ki drži nekaj čez 50 litrov, raztopimo 1 kg modre galice, ki je pa ne vržemo kar v vodo, ampak jo obesimo v vodo v vrečici, tik pod površjem. V drugi, istofako leseni posodi, ki mora pa držati nekaj čez 100

litrov pa raztopimo pol kg živega, ali pa $1\frac{1}{2}$ kg gašenega čistega apna. Preden nameravamo škropiti, vlijemo **raztopino galice** v tankem curku in med neprestanim mešanjem v **raztopino apna**. Kdor hoče delati popolnoma zanesljivo, naj si oskrbi nekaj belega **fenolftaleinovega** papirja. Ako pomočimo košček tega papirja v gotovo brozgo, mora papir **pordečeti**. Če ne pordeči, treba dodati še apna. Bordoška brozga se mora, sproti porabiti, ker se v kratkem času pokvari.

Žvepleno apnena brozga se dobi že narrejena. Ponekod jo pa kuhajo tudi doma (zlasti nekatere podružnice SOD). Kupljeno ali pa doma pravilno narejeno žvepleno apneno brozgo moramo pred uporabo razredčiti tako, da vzamemo na liter temeljne brozge 30—35 litrov vode.

Obe te dve brozgi učinkujeta prilično enako in bomo uporabljali tisto, ki nam je bolj pri roki. Obe ste namenjeni v varstvo pred **škropom**. Če pa hočemo, da bomo zadeli z enim delom poleg škrlupa tudi **zavijačev**, tedaj moramo dodati bakreno apneno brozgi na vsakih 100 litrov še 100—120 gramov zelenila **urania** (hud strup) in $1\frac{1}{2}$ kg gašenega apna. Poskusiti pred uporabo s fenolftaleinovim papirjem!

Kdor uporablja pa žvepleno apneno brozgo naj doda na 100 litrov za škropljenje pripravljene brozge **150 gramov apnena arzenata** v prašku, ali pa 400 gramov v obliki paste.

Teh navodil se je držati točno kakor navedeno; vsaka samovoljnost lahko povzroči veliko škodo na drevje. Vse potrebščine se dobe v tozadevnih trgovinah.* Organizirani sadjarji jih naj pa zahtevajo pri svojih organizacijah (pri podružnicah SOD).

2. Za popoln ali vsaj dober uspeh je treba škropiti o **pravem času**. Vobče se priporoča trikratno škropljenje in sicer prvič, ko se cvetno brstje odpira, — to bi bilo vprav tele dni — drugič takoj, ko se cvetlje

* Kmetijska družba v Ljubljani, v Celju, v Mariboru in v Ptuj, Chemotečna v Ljubljani.

osuje in tretjič nekako 3 tedne pozneje, ko so plodovi za lešnik debeli in se še ni zaprla. Posebno važno je drugo in tretje škropljenje. Prvič — torej pred cvetjem, ko se cvetno brstje odpira — škropimo z enim prej opisanih dveh škropil. Za drugo in tretje škropljenje pa izpopolnimo eno izmed škropil z arsenikovim preparatom, kakor je bilo zgoraj natančno opisano (100 l bakrenoapnene brozge dodamo 100–120 gramov zelenila urania in 1½ kg ugašenega apna, 100 litrom žvepleno apnene brozge pa 150 gramov apnenege arzenata v prašku ali 400 gramov v obliki paste).

Škropljenje bo zaleglo le tedaj, ako ga opravimo v lepem vremenu. Če je zelo vetrovno se jako slabo dela in gre mnogo škropila v izgubo. Če kmalu po škropljenju dežuje moramo delo ponoviti, čim se vreme ustanevi. Za drugo škropljenje (tako), ko se cvetje osuje, imamo komaj teden dni časa. Treba torej biti na preži, ker ako zamudimo listi teden, zamudimo najugodnejši čas. **Med cvetjem nikdar ne škropimo!**

3. Za dobro delo treba konečno dobrega orodja in nekoliko tehniške spretnosti. Za

škropljenje sadnega drevja so primerne le samodelne, nahrbtnne in prevozne škropilnice. Trtne škropilnice niso za rabo, razen za prav nizko, mlado, priflično sadno drevje. Samodelno nahrbtnno škropilnico načrpamo (napumpamo) na tleh in imamo potem obe roki prosti. Z njo gremo lahko po lestvi in celo na drevo. Se uspešneje in hitreje delamo s prevozno škropilnico, ki deluje tudi s tujšim pritiskom.

Škropiti moramo tako, da se škropilo razprši v meglico, ki v najfinejših kapljicah nagosto pokrije mlado brstje, listjice in pozneje zlasti tudi zarodek. Napačno bi bilo, ko bi tako škropili, da bi se delale po listju debele kapljice, ali da bi celo teklo od drevesa.

Kdor ne more škropiti vsega svojega drevja, naj obdela vsaj tisto, ki kaže, da bo dalo dobro letino. Začetnik, ki še nima potrebne skušnje in spretnosti, naj se loti najprej mlajšega, lahko pristopnega drevja. Če le kako mogoče naj začetnik naprosi izurjenega soseda ali kogaikoli, ki mu bo pokazal pripravo škropila in ravnanje s škropilnico. H.

Kako povečamo pridelek krompirja

Med raznimi okopavinami zavzema brezdvomno krompir zelo važno mesto; za našega kmetovalca je bil že od nekdaj nenadomesljiv pridelek. — Na krompirišča odpade v Sloveniji približno 18–20% njiv. Krompir je pridelek, katerega lahko še vedno sorazmerno dobro prodamo; važen ni samo za človeško prehrano, temveč nam tudi zelo dobro služi za pitanje odraslih prašičev in odraslo govejo živino.

Pridelek krompirja pa je pri nas zaenkrat še zelo majhen; ako primerjamo v tem pogledu prilike v drugih, kmetijsko naprednejših državah, potem šele vidimo, da pridelujejo na isti površini mnogo več krompirja kot pa mi. Marsikdo bo na prvi hip mislil, da vsled tega, ker so drugod ugodnejši pogoji za pridelovanje krompirja, in pa vsled tega, ker imajo mogoče boljše zemljo; toda temu ni tako. — Večje pridelke krompirja imajo zaradi tega, ker posvečajo drugod pridelovanju istega mnogo več pažnje, kot pa pri nas; istim potem moramo iti tudi mi.

Na isti površini pridelek krompirja lahko znatno zvišamo; ne zadostuje, da ga pridelamo samo za lastno potrebo in pa živalsko prehrano. — Gledati moramo na to, da ga tudi redno lahko nekaj prodamo. — Dan-

danes pa se dogodi še često, da pridelava marsikateri kmetovalec komaj dvakratno seme.

Podnebne in talne razmere so v mnogih naših krajih zelo ugodne za uspešno pridelovanje krompirja.

Zvišanje pridelka krompirja je odvisno od več okolištin.

Zemlja mora biti propustna, dovolj suha, dobro prezračena in zadosti gnojena. Krompir uspeva skoraj na vseh zemljah; tako na peščeni, ilovnati, glinasti, kakor tudi na barski. Na težkih zemljiščih pa mu škodujejo preobilne padavine, ako se voda ne more zadosti odtekat.

Višina pridelka je v veliki meri odvisna od pravnega obdelovanja zemljišča. Dolično njivo, kjer hočemo saditi krompir, je najbolje preorati že v jeseni; kdor dosedaj še ni tako postopal, naj stori tako vsaj v bodoče in gotovo mu ne bo žal. S tem, da smo pustili njivo, katero smo določili za krompir, čez zimo nezorano, smo napravili veliko napako; tako zamudimo vse ugodno delovanje mraza na zemeljske delce zorane njive.

Ko nastopi hud mraz, zmrzne voda med zemeljskimi delci in jih raznese ter zdrobi;

tako nam pripravljaja mráz zemljo za spomladansko saditev oziroma setev.

Pred zimo zorano zemljo zrahlja zmrzal mnogo bolj temeljito, kakor pa bi mogli to napraviti in doseči spomladi celo s ponovnim oranjem. Zelo napačno je, ako orjemo zemljo šele spomladi in to v mokrem stanju. Ako orjemo težko zemljo, dokler je še mokra, se valijo izpod pluga težke in dolge brazde, ki sploh ne razpadejo; ko pa se posušijo, postanejo zelo trde in jih težko razdrobimo. Posledice takega oranja se poznajo zelo dolgo časa; tako zemljo je še pri prihodnjem oranju težko dobro obdelati in spraviti v red. — Zato moramo paziti, da orjemo vedno takrat, ko se je zemlja primerno osušila.

Zemlje pa ne smemo orali tudi takrat, ko je presuha. — Ako je glinasta zemlja suha, jo zelo težko prerorjemo ali pa se sploh ne da orati; peščena zemlja pa se še bolj izsuši.

Ako je zemlja močna, potem je priporočljivo globokejše oranje. Globokejše obdelovanje zemlje je rastlinam v marsikaterem oziru zelo koristno. Tako globoko obdelana zemlja vsrka za časa deževja večje količine vode, ki se nabirajo na spodnji nepropustni plasti, odkoder zamaka zemljo polagoma in enakomerno proti površini. Taki zemlji suša mnogo manj škoduje, kot pa plitvo obdelani.

Z globokejšim obdelovanjem poglobimo rodovitno plast zemlje. — Zrak prihaja tako tudi v nižje zemeljske plasti in povzroča, da razne mineralne snovi hitreje prepevajo in postanejo tako dostopne rastlinskim koreninam.

V taki zemlji se rastlinske korenine močnejše razrastejo in lažje prodirajo; zato pa najdejo tudi več hrane in pridelki so vsled tega znatno boljši, kot pa na plitvo oranih. Ni pa še zadosti, da smo za saditev krompirja dobro pripravili zemljo; veliko važnost moramo polagati na pravilno kolobarjenje. Napačno ravnaajo oni, ki več let zaporedoma sadijo krompir na eni in isti njivi, pridelek krompirja vsled tega od leta do leta znatno pada, pa tudi proti raznim boleznim ni več tako odporen.

Višina pridelka je brezdvomno v veliki meri odvisna od semena samega. Predvsem je potrebno, da uporabljamo za saditev le dober in zdrav krompir in da krompir za seme stalno izmenjavamo in sicer po možnosti vsaj vsaka tri do štiri leta; ako tega ne storimo in uporabljamo vedno in isto seme, začne pridelek znatno pa pešati, tudi okus krompirja samega je slabši.

To nazadovanje pridelka opazimo že pri samem domačem krompirju »oneidovcu«, ki ga že toliko let gojijo pri nas; še toliko bolj viden pa je ta pojav pri nekih tujih vrstah krompirja, katere se še niso popolnoma prilagodile našim podnebnim in talnim razmeram. Zato je nujno potrebno, da seme večkrat izmenjamo.

Da bomo imeli na razpolago vedno samo dobro semensko blago, naj vrši vsak kmetovalec odbiro semenskega krompirja po možnosti že na njivi. Kdor se dosedaj s tem še ni pečal, naj to vsaj v bodoče pozizkusi in prepričal se bo, da uspeh ne bo izostal.

Ko je krompirjevka še zelena, je treba odbrati zdrava, krepka, rodovitna in proti boleznim odporna stebila; ta stebila zaznamujemo s palicami in takrat ko krompir kopljemo, zbiramo gomolje od teh stebel na posebnem prostoru. Nafo odberemo od teh za seme samo najlepše in zdrave gomolje; imeti morajo pravilno obliko, številna in krepka očesca ter lepo meso. — Iz takih gomoljev se bodo razvile tudi lepe in močne rastline. Za takšno delo je potrebno samo malo dobre volje; res, da je nekoliko bolj zamudno, toda izplača se vedno. — Ako bomo stalno vršili tako odbiro semenskega krompirja, potem gotovo pridelek ne bo padel v tako znatni meri kot dosedaj. Za saditev moramo uporabljati tudi popolnoma zdrave gomolje. — Č.

g Način setve koruze. Vsekakor je mnogo boljše, da sadimo koruzo v vrste, kakor pa, da jo sejemo kar navskriž. S tem, da jo sadimo v vrste, prihranimo zelo veliko semena, kar je v današnjih težkih časih za vsakega kmetovalca brezdvomno zelo velikega pomena. V krajih, kjer pridejujejo koruzo na večjih površinah, uporabljajo za setev iste posebne stroje, kot tudi za setev drugih žit. Ti stroji sejejo zelo enakomerno in seme pride v enako globočino. Pri nas pa, kjer pridelujemo koruzo le na bolj majhnih površinah, pa je zaenkrat še v navadi ročna setev; tu pa tam se poslužujejo nekateri ročnih sejalnih strojev. V vsakem oziru je boljše, da sejemo koruzo v vrste, kot pa navskriž. Vrste morajo biti oddaljene ena od druge približno 50—80 cm; ravno toliko tudi biljka od biljke. Ako sejemo koruzo lepo v vrste, so nam s tem obenem olajšana tudi vsa poznejša dela, kot n. pr. okopavanje in se v to svrhu poslužujemo raznih strojev.

V VSAKO HIŠO »DOMOLJUBA«!

Volčji bob ali lupina

Volčji bob ali lupina je že stara kulturna rastlina, ki so jo že Rimljani gojili za zelno krmo, pa tudi za zeleno gnojenje. V Srednji Evropi se je njeno pridelovanje razširilo v 18. stoletju za časa Friderika Velikega, ki je 1784. l. zaukazal njeno pridelovanje v Nemčiji.

Volčji bob se je dosedaj uporabljal v glavnem za zeleno gnojenje na izrazi lo peščenih, na apnu revnih tleh. Tu se spomladi ali polci poseje in ko doraste in napravi obilo steblovja in listov, se podorje ali podkoplje, da zagnoji zemljo kakor hlevski gnoj. V takih peščenih tleh se hitro razkroji in dobro učinkuje na poznejše rastlinstvo, zlasti na okopavine. Pri nas se tako zeleno gnojenje še premalo vpoštevata, ker imamo večinoma dovolj hlevskega gnoja, za katerega je sicer volčji bob najboljše nadomestilo. Ta rastlina spada namreč k stročnicam, ki imajo to lastnost, da potom svojih korenin zbirajo v zemlji duših iz zraka in tako obogatijo tla. Pri tem naberejo tudi v svojem steblovju dovolj dušičnatih spojin, zlasti beljakovin; če to steblovje podorjemo, zagnojimo zemljo ravno tako, kakor da bi podorali hlevski gnoj.

Imamo tri vrste volčjega boba, ki se razločujejo po cvetju in zrnju: beli, rumeni in modri. Pri poskusih, ki so se izvedli v Sloveniji, se je najbolje izkazal beli volčji bob, ki najbujnejše raste torej je najbolj primeren za zeleno gnojenje, ker da največ steblovja. V ta namen ga sejemo spomladi, pa tudi še lahko po žitih kot strniščni posev. Na ha porabimo 160—180 kg semena. Če pa hočemo lupino sejati za seme, jo moramo sejati tedaj kot fižol ali koruzo, najpozneje do srede maja, da nam pravočasno dozori, pred nastopom mraza. Za zeleno gnojenje jo sejemo najboljšo junija ali julija da ima do jeseni dovolj časa na razpolago za svoj razvoj in za pridobivanje dušika iz zemlje. Tedaj šele pride njeno koristno delovanje do popolne veljave, ko jo jeseni, četudi morda že nekoliko pomrzlo podorjemo. Povdariti pa treba, da ji moramo ob setvi pognojiti s superfosfatom in kalijevo soljo potem šele se dobro razvije. Ta gnojila pa ne gredo v izgubo, ampak pridejo v korist poznejšim rastlinam, navadno okopavinam.

Ker ima zrnje volčjega boba izmed vseh stročnic največ beljakovin, so ga hoteli uporabiti tudi za krmo živini. To pa ni uspelo, ker vsebuje grenak in zopern alkaloid lupinin, grenčico. Živina ga navadno ne mara.

Če so pa to zrnje zdrobili in pomešali z drugim krmilo, da ga je morala uživati v večji množini, tedaj je zbolela na »lupinozijo«, katere bolezen ima precej sličnosti z zastrupljenjem s fosforjem. Zato se je moralo njegovo sicer izredno tečno zrnje pred pokladijem šele primerno pripraviti s kuhanjem oziroma z izpiranjem navedene grenke in strupene snovi. S tem je pa izgubilo mnogo na svoji hranilni vrednosti in tudi na splošni uporabnosti.

Nekoliko bolj poraben je ta bob za zeleno krmo, še bolj za pripravo okisane zelene klaje, ansilaže, ki se pa mora temeljito spraviti, kajti beljakovinate rastline v jami kaj rade plesnijo. Kot zelena klaja se lahko poklada le dokler je še mlada, medtem ko postane pozneje, ko dozori, manj okusna in celo nekoliko grenkasta, zato jo živina vzljubi njeni tečnosti odklanja. Iz teh razlogov se ta rastlina pri nas ni mogla vdomaćiti, četudi vsebuje obilo beljakovin.

Sladki volčji bob. Ker se pridelovanje navadnega volčjega boba za zrnje za krmo vsled njegovih slabih lastnosti ni izplačalo, so nemški rastlinogojci stremeli za tem vzgojiti sorto, ki bi dala sladko zrnje, uporabno za krmo in po možnosti tudi za človeško hrano. In po poročilih iz Nemčije se jim je to tudi posrečilo pri vseh treh sortah. Tako imamo danes že sladko belo, rumeno in modro lupino. V začetku so hoteli to tajnost svoje vzgojitve ohraniti zase ter so strogo zabranili vsak izvoz tega semena. Saj bi izvoznik tega semena moral plačati 10.000 mark kazni (160.000 din) in morda ravno radi te prepovedi je ta novost v rastlinogojstvu vzbudila na semenogojstvenem trgu tako zanimanje, da so o njej pisali že vsi strokovni listi.

Sladki volčji bob je vzgojen z odbiro iz grenkega volčjega boba ter se da brez nevarnosti v vseh oblikah uporabiti za krmo vsaki vrsti živine, pa tudi za človeško prehrano ter za pridobivanje olja iz semena.

To pridobitev so Nemci hoteli ohraniti samo zase, da se druge države ne bi mogle s tem okoristiti. Uvideli pa so, da se taka tajnost ne da dolgo ohraniti v državi, zato so spremenili svoj sklep; pač pa so določili izredno visoke cene za semensko blago. Sedaj se je tovarni olja »Uljarica« v Belgradu posrečilo za drag denar kupiti in izvoziti iz Nemčije po 10 stotov nekaterih boljših vrst sladkega volčjega boba, s katerim namerava ta tvrdka v naši državi iz-

vešči poskuse za pridobivanje semena v večji množini, ki bi ga prihodnje leto razdelila tistim kmetovalcem, ki se zanimajo za gojitve te rastline.

S sladkim volčjim bobom bo naše kmetijstvo pridobilo izvrstno krmsko rastlino za

peščena in na apnu revna tla, na katerih druge stročnice nepovoljno uspevajo. Razen tega je znano, da volčji bob znatno izboljša taka zemljišča ter jim zviša rodovitnost s pomočjo te rastline mogoče sploh obdelati nekatere čisto peščene pokrajine.

Čebelar in želo

Ne toliko zavoljo bolečin, ki so komaj omembe vredne in ne zaradi posledic pika, ki jih sploh ni, naj človek - posebno čebelar - skrbi, da bodo čebele čim manj pikale, marveč zaradi čebel, ki vsak pik plačajo z življenjem. Naša koža je namreč prožna, bečelje želo pa ima nazaj zasukan kvačice, ki ne puste, da bi ga čebela izdrla. V kožo ga lahko porine, notri se pa zapíči kakor sidro. Tudi če čebele ne odbijemo, ga skuša izvleči a se ji celo želo odtrga od zadka in ostane v rani, sirota pa odleti z veliko zevajočo rano. Pa če bi takoj poginila! Dognano je, da se tako ranjene čebele mučijo v hudih bolečinah včasih več dni. Kje je pod soncem pravi čebelar, ki bi se mu revice ne smilile!

Dvojen in na obeh straneh zadosti tehten je razlog, da pikanie kar moči omejimo. V naslednjem nekaj koristnih navodil.

Ne hodi odpirat panjev v črni, kosmati obleki, ne s kosmatim pokrivalom pa tudi ne gologlav. Ze črna barva je čebelam zoprna, še bolj pa kosmata obleka ali veliki lasje. Ko se prva čebela zakadi v obleko ali v lasje in s sikanočim in jeznim breččanjem poskuša pčičiti, opozori na boj druge, ki na bojni klic takoj planejo na pomoč. Sikajoča muzika raste, razburjanje se veča in posledice so hude. V čebelniak vodi s svetlim, gladkim predpasnikom in s kakim starim, belim slamnikom.

Potnega človeka čebele ne marajo. Če se pričneš potiti, se ohladi in obriši, sicer ne boš imel miru. Tudi ni dobro, če greš iz enega panja v drugi, ne da bi si prej umil roke in orodje. Vsaka družina ima svoj značilen duh, menda po matici. Drugi družini je tuji duh znak za napad. Tudi zdravstveni oziri terjajo v čebelnjaku **umivalno pripravo**. Dokazano je, da se mnogo bolezní prenese iz družine v družino z rokami in orodjem. Torej dve muhi na en udarec.

Človeška sapa je čebelam nadležna, posebno zoprna jim je pa, če diši iz ust kakor iz soda! Zato ne pij preden greš k čebelam in ne dihai naravnost vanje.

Važen je tudi dnevni čas, v katerem opravljáš razna dela pri čebelah. Zlasti

opravki, ki zahtevajo dolgo trajnejše razburjanje čebel, morajo biti izvedeni o pravih urah. Ne kaže posegati v panje kadar so vse čebele doma: Zgodaj zjutraj, popoldne po 3. uri ali ob deževnem vremenu. Prvič je delo pri polnem panju sitno, ker pri količkej nerodnem gibu tareš čebele na debelo, drugič so pa takrat vsi »bojevniki« doma. To so stare čebele, ki skrbje za »zunanjo politiko«, imajo polne mehurčke strupa in so do kraja bojevište. Teh se je treba bati. Mladice ti ne store žalega razen, če katero pritisneš; pa če tudi piči, je pik dokaj nedolžen. Ako torej hočemo opravljati delo pri družinah lagodno in brez vojske, se ga lotimo, ko je večina stare garde zunaj - dopoldne in nekako do 2. ure popoldne. Jasno je, da nekaterih opravil ni mogoče izvršiti s presledki, ker se ubija čas, posebno če imaš čebele kje na paši in se moraš tje voziti. V takšnih slučajih pa nujno priporočam **čebelarstvo kapo**, ki pokrije obraz. Kapa za čebelarja ni sramota, češ, kako se čebel boji. Narobe! S kapo ohranimo marsikateri čebeli življenje, sebi pa zagotovimo nemoteno delo. **Odsvetujem pa rokavice**, ki delo ovirajo in so škodljive, ker v njih človek ne čuti tako dobro in čebele stiska.

Najtehtnejše navodilo zoper pikanie je pa zlato pravilo, da se naj vse pri čebelah dela **mirno, lagodno**, brez sunkov in udarcev, **brez naglih in nervoznih gibov**. V tem liči umetnost pravega ravnanja s čebelami. Dokler se čebelar ne dokoplie do te umetnosti, ni zrel. Imamo sicer za pomiritev čebel razna kadila (od flečih lesnih gob ali kupivnega enskola - tobačni dim ni zanič, ker ne miri, ampak draži), vendar dim dobro deluje le dokler žival ni razburjena, potem pa odpove. V dobro čebel in svoje si velja zapomniti tudi to, da se delo če le mogoče odloži, ako so družine preveč razburjene in hude. Naslednji dan bo morda opravke polovico lažji. Na koncu še: **ne bezaj venomer po panjih in ne dregaj brez potrebe** v čebelje gnezdo. Najboljši je tisti čebelar, ki ima čebele v lepem redu, pa porabi za d y panjih najmanj časa.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Fižolova juha. Že zvečer namočim en četrt kg rdečega fižola. Drugi dan ga operem in do mehkega skuham v slani vodi. Ko je fižol kuhan, ga s fižolovko vred prellačim v drugo posodo. Za duh pridenem en lavorov list, vejico zelenega peteršilja, vejico majarona in odrezek limonine lupinice. Juho zabelim s prežganim, ki sem ga napravila iz polne žlice masli in žlice moke. Da se prežganje enakomerno razredči, vlijem vanj nekaj žlic mrzle vode. V tako pripravljeno juho zakuham riž ali rezance ali pa juho vrelo vlijem na popečene žemljice. Juho okisam s kisom in pridenem prellačnih paradižnikov.

Jajca s čebulo in slanino. V kozici razbelim na kocke zrezano suho slanino in pridenem drobno zrezano čebulo. Ko čebula zarumeni, primešam stepena jajca, med katero sem prideljala par žlic mleka in žlico moke. Ko je jed na eni strani ocvrta, jo obrnem in še na drugi strani zarumenim.

Jajca s sardelami in slaniki. Med štiri jajca primešam žlico kisle smetane, pol žlice moke, na tanke rezine, narezane sardele in slanike. V kozici razbelim surovo maslo ali mast ter zlijem pripravljena jajca vanjo. Ko je spodnja stran zarumenela vzamem jed previdno na krožnik in potresem še mehko površino z drobno razrezanim drobnjakom.

Kuhana šunka. Šunko operem z vročo vodo. Potem jo denem v dovolj velik lonec in jo polijem z mrzlo vodo. Za šunke od mladih živali zadostuje dveurno vrenje. Meso starejših živali pa mora vreli tri do štiri ure. Med kuhanjem pridenem odrezek čebule in en lavorov list. Če voda, v kateri se kuha šunka zelo povre, jo zalijem vedno le s kropom. Ko je šunka kuhana, jo pustim, da se v juhi ohladi. Če je šunka po kuhanju preveč slana, jo še enkrat zalijem z vročo vodo in jo pustim ohladiti v njej.

Pečena šunka. Šunko za peko že prejšnji večer namočim v mrzli vodi. Drugi dan jo operem, osušim in zavijem v testo, ki sem ga napravila iz slabše moke. To testo napravim v kvasom — kakor za kruh. Nekoliko vzhajano testo razvaljam toliko, da šunko lahko zavijem z njim. Testo okoli šunke nabodem z nožem na več mestih, zato da testo pri peki ne poka. Šunko denem na pekačo in jo v pečici pečem dve do štiri ure. Čas pečenja je odvisen od velikosti in starosti

kosa. Testo odstranim šunki tedaj, ko je že shlajena. Pečena šunka dalj časa traja in je bolj pripravna za pošiljanje.

Olepšanje šunke. Popolno shlajeni šunki olupim kožo in jo z ostrim nožem zrežem natanke podolgate kose. Kose zložim na krožnik in obložim s kupčki nastrganega ali naribanega hrena. Okrog šunke devam menjaje koščke trdo kuhanih jajc, vršički zelenega peteršilja in glavice rdeče redkvice. Redkvico dvakrat zarežem, a pustim ji srednja zelena peresca. Poleg teg okraskov se lepo poda tudi sardelino maslo ali navadno surovo maslo.

RAZNO

g Voda vam je odnesla prst z njive; sedaj vozite na njivo kopišno prst; to kopišno prst hočete mešati z glino in radi bi vedeli, kako morate to zemljo gnojiti in katere rastline bi najbolj uspevale. — Glinasti zemlji primanjkuje navadno apna in humusa. — Predvsem je potrebno gnojenje z apnom, katero zelo ugodno vpliva na zemljo. Apno služi kot hrana rastlinam, obenem pa zemljo tudi rahlja. Pri obdelovanju težke glinaste zemlje je treba posebne pazljivosti. Z delom je treba počakati tako dolgo, da se zemlja zadosti osuši, ker bi jo lahke pokvarili za več let, ako bi jo obdelovali v mokrem stanju. Na taki zemlji najbolje uspeva detelja in pšenica; ako pa ni zelo mokra tudi pesa in krompir. Ako ste se odločili za peso ali pa krompir, morate gnojiti tudi z zadostnimi količinami kalija, fosforja in dušika. Posebno krompir in pesa rabita večjo količino 40% kalijeve soli.

g Sladkorna pesa, hmelj, so industrijske rastline; isto velja tudi za cikorijo. Sladkor, pivo in cikorijo izdelujejo v tvornicah in zato se posameznik ne bo pečal s takimi stvarmi. Sladkorno peso sadijo v južnih krajih naše države; tako n. pr. v Vojvodini, kjer se nahajajo večje sladkorne tovarne, katere odkupijo od kmetov ves pridelek sladkorne pese. Za vzgojanje sladkorne pese pa je potrebno predvsem dobro obdelovanje zemlje zadostno gnojenje in pa nekoliko več strokovnega znanja. Isto velja tudi za hmelj. — Ako imate na razpolago večje površine zemljišča, je bolje, da pridelujete več sena in raznih drugih krm-skih rastlin.

Dekleta in žene! — Shranite »Domoljubovo prilogo »Gospodar in gospodinja«, ker ima trajno vrednost!

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska denarna borza. Devizni promet na ljubljanski borzi je minoli teden znašal 4,5 milij. din ter je bil nekoliko nižji kakor v prejšnjih tednih. Največ prometa je bilo v nemških čelah in avstrijskih šilingih. Na prostem deviznem tržišču so plačevali tuje devize po sledečih cenah: 1 angleški funt 250 din, ameriški dolar 49,65 din, nemška marka 13,96 din, avstrijski šiling 9,13 din, špansko peseto 6,30 din, italijansko liro 3,22 din, grške bone po 31 par. — Uradni tečajji so pa beležili: angleški funt 217 din, ameriški dolar 43,50 din, holandski goldinar 29,75 din, nemška marka 17,61 din, švicarski frank 14,28 Din, belgijski belga 7,40 din, francoski frank 2,89 din, češka krona 1,81 din.

g Stanje naših kliringov. Pri izvozu naših pridelkov ter uvozu tujih izdelkov se obračunava po takozvanem medsebojnem kliringu. Pri tem smo mi izvozili v Nemčijo veliko več kakor pa iz nje izvozili, zato imamo mi od te države terjati sedaj še 472 milij. din. Ravnotako je z Italijo, ki nam dolguje še 159 milij. Din; nekaj malega sta nam dolžni tudi Bolgarija in Turčija. Te terjatve naših izvoznikov, ki morajo po več mesecev čakati na izplačilo, skuša Narodna banka izravnati s tem, da prevzame dolg nase in izplača terjatve po nižjem tečaju.

CENE

g Žitno tržišče. — Na žitnem trgu vladala mrtvilo pri padajočih cenah. Na ljubljanski borzi se kupuje le za sproti, večjih sklepov ni. Novosadska žitna borza pa izkazuje naslednje cene, veljavne za 100 kg žita pri vagonskih pošiljkah naloženih na nakladalni postaji. — Pšenica bačka, sremska in banatska 150—152 Din, bačka okolica Sombor 149—151 din, bačka ladja Tisa 153—155 din, slavonska 154—156 din; koruza bačka, sremska in banaska 105—106 din; oves bački in sremski 130—140 Din, slavonski 134—136 din; ječmen bački in sremski 64 kg 132,50 do 135 din. Moka bačka, banatska, sremska, slavonska, 0g in 0gg 242,50—252,50 din, številka 2 222,50—232,50 din, številka 5 202,50 do 212,50 din, številka 8 100—105 din. — Tudi na tej borzi je bilo zadnji teden malo kupčij, ker so kupci z ozirom na nazadujoče cene neodločni.

g Krompirjeve cene v Ljubljani. — Dne 1. aprila je bil v Ljubljani krompirjev trg izredno bogato založen, kakor že dolgo ne.

Saj je do 130 voz pripeljalo na prodaj okoli 80.000 kg krompirja. Temu je bilo vzrok ugodno vreme, ki vabi za saditev, zato je prišlo na trg mnogo kmetov, ki so ga nakupovali za seme. Veliko povpraševanje je bilo po zgodnjem rdečem krompirju, rožniku, ki je dosegel ceno do 150 din za kg na debelo, kifelčar pa celo 2 din. Beli krompir oneidovec je med prodajo padel v ceni od 1 Din na 80 par. Krompir je bil večjidel že do 11 razprodan, ostalo ga je le nekaj voz.

ŽIVINA

g Ljubljanski živinski sejem dne 1. apr. Po daljših mrtvih sejnih je bil ta zopet enkrat živahen tako glede kupčije kakor glede dogona; pa tudi cene so narasle. Kmetje so prignali 56 volov, 24 krav, 13 telet, 474 prašičkov za rejo in 125 konj. Cene za 1 kg žive teže so bile naslednje (v oklepajih podatki za prešičji sejem): voli I. vrste 4,25 do 5 (4—4,50) din, II. vrste 3,50—4 (3,50—4) dinarjev, III. vrste 3—3,50 (2,50—3,25) din, krave debele 3—4 (2—4) din, klobasarice 2 do 3 (1,75—3,25) din, teleta 5—7 (4,50—5,50) dinarjev. Cene prešičev za rejo so bile 130 do 225 din za enega. — Prodanih je bilo 28 volov, 10 krav, 8 telet, 220 prašičkov za rejo in 18 konj.

g Kako hoče Češkoslovaška omejiti produkcijo žita. Na Češkem se pojavlja mnogo načrtov glede ureditve žitnega trga. Provatno se je nameravalo zmanjšati produkcijo žita za 50.000 ha, na katerih se naj poseje sladkorna pesa. Ker je pa za to že nekoliko prepozno, bo ostalo za peso le 25.000 ha. Previšek sladkorne pese naj se deloma pokrmi, deloma porabi za izvoz sladkorja. Da bi se sedanjí previšek pšenice izvozil, se ni obneslo, ker bi pri teh nizkih cenah bile potrebne velike finančne žrtve. Pač pa se obravnava predlog ta odvišek porabiti za dodelitev cenejše moke brezposelnim in potrebnejšim delavcem, kar bi manj stalo kakor izvozne premije. Namera je tudi določiti manjšo izmlet, da se več odpadkov porabi za krmo in ostane manj moke. Vse to zahteva državno podporo, ki bi pa bila nižja kot predlagane izvozne nagrade. Če bi se moka po nižji ceni razdelila brezposelnim in revnejšim slojem, računajo, da bi v ta namen bilo uporabljenih skupno 10.000 vagonov pšenice, katere množina bi češki trg precej razbremenila.

PRAVNI NASVETI

»Mapo popravljajo«. J. K. Vprašajte pri katasterski upravi, kaj, zakaj in kako se je v mapi popravilo.

Postopanje s tujci v Avstriji in Nemčiji. J. M. O tem vprašajte pri avstrijskem odnosno nemškem konzulatu.

Preizkušanje radijskega aparata. T. K. Radijski aparat sme ostati pri stranki na poskušnjo največ tri dni. Po preteku tega tridnevnega roka mora prodajalec, ki je dal aparat na poskušnjo, če se ni sklenila kupčija, aparat demontirati in odnesti. Če pa se je kupčija sklenila, se mora kupec četrti dan pri poštnem uradu prijaviti kot naročnik. Preden se preizkus začne se mora obvestiti poštni urad s posebno prijavo, ki je ni kolkovati. Kdor aparat po tridnevni preizkušnji obdrži in se ne prijavi kot naročnik, se mu aparat odvzame v korist države in plača 900 Din kazni.

Pritožba proti odloku občine. A. V. Drugostopno oblastvo za reševanje pritožb proti odlokom občinskega odbora, kazenskimi odloki občinske uprave in proti odlokom predsednika občine v poslih krajevne policije je okrajno načelstvo. Pritožbo je vložiti v 15 dneh po vročitvi odloka. Izročiti je pritožbo občinskemu oblastvu, ki je izdalo odlok prve stopnje in ne onemu oblastvu, ki naj odloči o pritožbi.

Kdaj je edini hranitelj stalno oproščen vojaške službe? S. M. P. Sin edinec vojne vdove je oproščen aktivne vojaške službe. Namerava se oženiti. Letos bo star 27 let. Ali bo še oproščen? — Po postavi so službe v kadru oproščeni med drugimi edini hranitelji nesposobnih rodbinskih članov, ki ostanejo to tudi še po dovršenem svojem 27. letu starosti. Če se torej razlogi njegove oprostitve do 27. leta starosti niso spremenili in še vedno obstoje, mu ne bo treba služiti v kadru.

Plačilo za postrežbo. Š. M. Vdova ima mater in očima, ki sta že oba stara. Vdova obema streže in opravlja za nje vsa hišna dela, ker sama tega nista več zmožna. Vprašate, če bo mogla zahtevati od njih plačilo. — Očim ima hišo in nekaj zemlje. — Očim je sicer dolžan skrbeti za svojo ženo in bi praviloma moral povrniti stroške, ki jih je mesto njega imel kdo drugi z njegovo ženo in seveda tudi z njim. Vendar v gornjem primeru je vdova očitno stregla materi in očimu več ali manj zaradi izpolnjevanja svojih dolžnosti, ki jih ima otrok napram staršem in ne v pričakovanju kakšnega plačila. Po sedanjih praksah sodišče ni pričakovati, da bi uspela s tožbo za povračilo stroškov, ki jih je imela s postrežbo. Zato tožbo odsvetujemo.

Izguba ugodnosti zaščite kmetov. F. Z. L. Vprašate, če so kmetje, ki posojilnicam do konca februarja t. l. niso plačali obresti za leto 1935 in prvga obroka dolga, popolnoma izgubili pravico do zaščite. — Odplačilni načrt združenih hranilnic in posojilnic ne pozna delne izgube zaščite. Povsem jasno pravi: Če dolžnik ne plača obresti in odplačila na glavnico v teku treh mesecev po dospelosti, izgubi pravico do ugodnosti iz tega odplačilnega načrta. Ker je treba plačati do 30. novembra, izgubi pravico do ugodnosti iz odplačilnega načrta, kdor ne plača do konca februarja.

Težave prevzemnika posestva. A. T. Po očetovi smrti so prepisali posestvo na pet otrok, mati je pa ostala gospodar do smrti. Ko je ona umrla ste se pogodili s sestrami in bratom tako, da ste odkupili od njih njihove solastninske deleže. Od brata ste kupili njegov delež l. 1931 in ste se zavezali, da boste kupnino plačali v dveh letih, česar pa niste mogli. Sedaj vam brat preti s tožbo (če ta niste zaščiteni, ker da prav za prav izplačujete dediščino in ne kupnino. Ali ima prav? — Ta slučaj je vsekakor sporen in ga more merodajno rešiti le sodišče, ako se ne pobotate. Po našem mnenju gre v gornjem primeru za izplačilo kupnine, ker dediščino je brat že prej dobil v obliki solastninskega deleža, ki ga je nato vam prodal. Zato kupnina za ta delež po našem mnenju ni dediščina in ta terjatev ne izvira iz dedovanja, ampak iz kupne pogodbe. Svetujemo vam, da daste pravniku preštudirati sodne spise, t. je zapuščinski spis in kupno pogodbo, preden se spustite v pravdo. Le po pregledu spisov vam bo mogel strokovnjak dati zanesljiv nasvet.

Odkupnina za samoupravne ceste. V. P. Po odredbi ministristva za gradbe se bo vsem javnim uslužbencem in upokojencem počenši z letom 1937 odtegovala odkupnina za osebno delo na samoupravnih cestah v dveh enakih obrokih, in sicer v aprilu in septembru vsakega leta. Do sedaj se je odtegovala cela odkupnina v mesecu februarju. Pobrana odkupnina se mora takoj odvesti banovinski in občinski blagajni.

Dolg iz l. 1929. K. J. R. — Če ste bili l. 1929. ko je dolg za vas nastal in ste sedaj kmet po uredbi o zaščiti kmetov, ste glede tega dolga zaščiteni.

Odpovedni rok delavca v obrtnem podjetju. V. E. — Če ni za delavca pogojeno kaj ugodnejšega, znaša odpovedni rok službenega razmerja najmanj 14 dni. Če je sklenjeno službeno razmerje dosmrtno ali za čas daljši od petih let, sme službojemalec to razmerje razvezati po preteku petih let, držec se odpovednega roka šestih mesecev.